Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0821U102234

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 27-08-2021

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Романец Дар'я Олександрівна

2. Romanets Daria O.

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 025

Назва наукової спеціальності: Культура і мистецтво. Музичне мистецтво

Галузь / галузі знань:

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 20-08-2021

Спеціальність за освітою: Музичне мистецтво

Місце роботи здобувача: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214142

Місцезнаходження: вул. Лаврська 9, корп.15, м. Київ, 01015, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство культури та інформаційної політики України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 26.850.005

Повне найменування юридичної особи: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214142

Місцезнаходження: вул. Лаврська 9, корп.15, м. Київ, 01015, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство культури та інформаційної політики України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214142

Місцезнаходження: вул. Лаврська 9, корп.15, м. Київ, 01015, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство культури та інформаційної політики України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації:

Коди тематичних рубрик: 18.41.11

Тема дисертації:

1. Музична драматургія дитячих опер українських композиторів кінця XX – XXI століть

2. Musical dramaturgy of children's operas by Ukrainian composers of the late 20th – 21st centuries

Реферат/анотація:

1. Наукове завдання дослідження полягає в узагальненні відомостей про специфіку музичної драматургії дитячих опер українських композиторів на основі музикознавчого аналізу опер І. Щербакова «Пастка для Відьми», Р. Смоляра «Червона Шапочка», Ю. Шевченка «Король Дроздобород». У дисертаційній роботі сформульовано базові поняття, що розкривають специфіку зазначеного дослідження. На основі вивчення теоретичних джерел з теорії та історії музики, історії музичного театру, теорії жанру, проблем оперної драматургії, методики аналізу оперних творів, історії дитячої музики, довідкової літератури, дитяча опера (або синонімічно – опера для дітей) є різновидом класичної опери з тематикою, призначеною для дитячого віку, але розрахованою на професійне виконання. До характерних ознак дитячої опери відносимо: відповідний сюжет, що містить виховний потенціал; активність розвитку музично-сценічної дії; лаконічні та яскраві засоби музичної виразності для втілення індивідуалізації музичних образів. Актуалізовано і доповнено поняття «музична драматургія дитячої опери». Під ним обґрунтовано «логічне втілення в музиці дитячої опери сукупності різних складових: розгортання сюжету, сценічної дії, емоційного стану дійових осіб

на основі прийомів зіставлення, конфлікту з утвердженням ідеї перемоги добра над злом музично-сценічними засобами. Невід'ємними складовими музичної драматургії дитячих опер є контрастне чергування актів, картин, масових і сольних сцен. Дитяче сприйняття активізується при використанні у творах різноманітних музичних форм, сольного співу (арій, аріозо, речитативів різного роду), ансамблів, хорів, а також оркестрових вступів та інтермедій. Серед засобів музичної виразності дитячої опери виокремлено: ясність цілісної структури; простота і логіка розвитку музичних тем з їх повторністю; яскраві музичні характеристики; нескладні музичні побудови для втілення контрастних образів. З історіографії дитячої опери було виокремлено різні етапи її розвитку. Початковий етап (з кінця XIX ст. до середини XX ст.) характеризується появою перших творів з поступовою специфікацією у сюжетно-образних, інтонаційно-ритмічних побудовах різних національних шкіл і композиційно-драматургічних рішень. Другому етапу існування дитячої опери (від середини XX ст. до початку 1990-х рр.) притаманний досить суперечливий характер, але йому належить найбільша кількістю дитячих опер. Від початку 1990-х рр. XX ст. і XXI ст. дитяча опера знаходиться у активному пошуку як тематики, так і засобів музичної виразності. Підсумовуючи розвиток світової дитячої опери з кінця XIX до XXI ст., доведено різноплановість тем лібрето: казки, байки, історичні, фантастичні сюжети, морські, космічні пригоди з відповідними образами. Композитори обирають сюжети з огляду на вік глядацької аудиторії. Музична драматургія дитячих опер ґрунтується на наспівних мелодіях, які легко відтворюються й запам'ятовуються. Для активності розвитку чітко розподіляються контрастні образні сфери. У дитячих операх сучасних українських композиторів (І. Щербаков «Пастка для Відьми», Р. Смоляр «Червона Шапочка», Ю. Шевченко «Король Дроздобород») яскраво продемонстровані процеси розвитку образно-змістових ліній зіставлення і взаємодії добра та зла. Усі складники музичних творів підкорені розкриттю їх ідейного змісту. Цілісна система засобів виразності формує композиційну завершеність, яка розкриває основний конфлікт твору, а у всіх трьох операх зазначених композиторів – це казка. Казці притаманний тип конфліктної драматургії з протиставленням, взаємодією та боротьбою протилежних таборів персонажів чи образів. Музична драматургія проаналізованих дитячих опер розкриває загальнодраматичні закони з відповідними етапами розвитку: зав'язка, розвиток, кульмінація, розв'язка. На прикладі дитячих опер визначено, що музична драматургія реалізується у характеристиці музичних образів за принципами схожості та контрасту. Обов'язковою складовою музичного матеріалу є повторність, яка допомагає маленькому глядачеві та слухачеві зрозуміти логіку розвитку сценічної дії та загальний зміст творів. Для дитячих опер, зокрема українських композиторів, характерний контраст, як основа розвитку їх музичної драматургії. Контрастне зіставлення образів, сцен, засобів музичної виразності забезпечують динамічне розгортання форми на всіх рівнях.

2. The scientific objective of the research is to summarize information about the specifics of musical dramaturgy of children's operas by Ukrainian composers based on the musicological analysis of the operas by I. Shcherbakov “The Trap for the Witch”, R. Smolyar “Little Red Riding Hood”, Yu. Shevchenko “King Drozdoborod”. In the dissertation, basic concepts are formulated that reveal the specifics of this research. Based on the study of theoretical sources on the theory and history of music, the history of musical theater, genre theory, problems of opera dramaturgy, methods of analyzing opera works, the history of children's music, reference literature, children's opera (or synonymously – opera for children) is a kind of classical opera, with themes designed for children, but designed for professional performance. The characteristic features of children's opera include: the corresponding thematicism, containing the educational potential; active development of musical and stage action; laconic and vivid means of musical expression for the individualization of musical images. The concept of “musical dramaturgy of a children's opera” has been updated and supplemented. By it we mean “the logical embodiment in the music of a children's opera of a set of various components: the deployment of the plot, stage action, the emotional state of the characters based on comparison techniques, conflict with the approval of the idea of the victory of good over evil by musical and stage means. An integral part of the musical dramaturgy of children's operas is the contrasting alternation of acts, paintings, mass and solo scenes. Children's perception is activated when using various musical forms, solo singing (arias, ariosos, recitatives of various kinds), ensembles, choirs, as well as orchestral intros and interludes. Among the means of musical expressiveness of children's opera, the following are distinguished: clarity

of the integral structure; simplicity and logic of the development of musical themes and their repetition; bright, simple musical constructions for the embodiment of contrasting images. From the historiography of children's opera, various stages of its development are highlighted. The initial stage (from the end of the 19th century to the middle of the 20th century) is characterized by the appearance of the first works with a gradual specification in plot-figurative, intonational and rhythmic constructions of various national schools and compositional and dramatic solutions. The second stage in the existence of children's opera is characterized by a very contradictory character, but with the largest number of children's operas being written (from the middle of the 20th century to the middle of the 1990s). The beginning and end of the 1990s and the 21st century, children's opera is in an active search for both themes and means of expression. Summing up the development of world children's opera from the end of the 19th century to the 21st century, the diversity of the libretto's themes is proved: fairy tales, fables, historical, fantastic plots, sea, space adventures with corresponding images. Composers choose stories based on the age of the audience. The musical dramaturgy of children's operas is based on melodies that are easy to reproduce and remember. For developmental activity, contrasting shaped spheres are clearly distributed. Children's operas by contemporary Ukrainian composers (I. Shcherbakov “A Trap for a Witch”, R. Smolyar “Little Red Riding Hood”, Yu. Shevchenko “King Drozdoborod”) clearly demonstrate the development of figurative and semantic lines of juxtaposition and interaction between good and evil. All components of musical works are subordinated to the disclosure of their ideological content. A holistic system of means of expression forms compositional completeness, which reveals the main conflict of the work, and in all three operas of these composers, the plot basis is a fairy tale. A type of conflict dramaturgy with opposition, interaction and struggle of opposing camps of characters or images is inherent in the fairy tale. The musical dramaturgy of the analyzed children's operas is subject to general dramatic laws with the corresponding stages of development: exposure, setting, development, culmination, denouement. The musical dramaturgy, defined on the example of children's operas, is realized in the characterization of musical images by the principles of similarity and contrast. Repetition becomes an obligatory component in musical material, which helps the young viewer and listener to understand the development of stage actions and the general meaning of the works. For children's operas, including Ukrainian composers, contrast is characteristic as the basis for the development of musical dramaturgy of works. Contrasting juxtapositions of images, scenes, means of musical expression provide dynamic development of form at all levels.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки:

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності:

Підсумки дослідження:

Публікації:

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації:

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Афоніна Олена Сталівна

2. Afonina Olena S.

Кваліфікація: д. мист., 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Карась Ганна Василівна

2. Karas Hanna V.

Кваліфікація: д.мист., 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Микуланинець Леся Михайлівна

2. Mykulanynets Lesia M.

Кваліфікація: к.мист., 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Овчарук Ольга Володимирівна

2. Ovcharuk Olga V.

Кваліфікація: д. культ., 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кравченко Анастасія Ігорівна

2. Kravchenko Anastasia I.

Кваліфікація: д. мист., 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради

Зосім Ольга Леонідівна

Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні

Зосім Ольга Леонідівна

Відповідальний за підготовку облікових документів

Реєстратор

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності

Юрченко Т.А.